

**Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW**

Политика във висшето образование, отнасяща се за програми в областта на електроинженерството и информационните технологии в Германия

Този документ се отнася единствено до образование на ниво 6 и по-високо съгласно Европейската квалификационна рамка. Всички термини, използвани в този документ, имат значение, специфично за Германия, и могат да имат различно значение, когато се използват в друга страна.

Преглед на системата за осигуряване на качеството

Германия е федерална държава, състояща се от 16 федерални провинции, които са независими по отношение на образованието и културата. Съвместните решения се взимат от Постоянната конференция на министрите на културата и образованието на федералните провинции (КМК). Съгласно раздел 59 от Рамковия Закон за висшето образование (Hochschulrahmengesetz - R121) и законодателството на висшето образование на провинциите (R126, R128, R131, R133, R135-136, R139, R141, R143, R145-146, R148, R149-152, R154, R157, R162) висшите учебни институции са обект на контрол, който се упражнява от провинциите. Пълните текстове на действащите закони за висшите учебни институции са на разположение на интернет страницата на КМК (www.kmk.org).

В сферата на висшето образование Федералното министерство за образование и научно-изследователска работа отговаря главно за стипендии, финансиране на научни изследвания и определяне на приоритетите за научни изследвания, провежда преговори за рамкови споразумения, както и за организиране и подкрепа на международния обмен в областта на образованието и научните изследвания.

Структурата на германската система за акредитация се състои от две нива. Германският съвет по акредитацията е по-високото ниво. Под неговото ръководство и контрол се намират конкретните агенции за акредитация, които са на второ ниво. Правната рамка на Акредитационния съвет се основава на държавен закон. Акредитационният съвет има 17 членове, които се назначават съвместно от Германската конференция на ректорите и КМК, и чийто мандат е четири години: четири представители на висшите учебни институции, четири от отговорните федерални министерства, четири представители от професионалната практика, двама студенти, двама международни експерти и един представител на агенциите за акредитация (само със съвещателен глас). Акредитационният съвет е член на всички важни международни мрежи за осигуряване на качеството, по-специално INQAAHE и ENQA. В този контекст той договаря споразуменията за сътрудничество с чуждестранните агенции за акредитация с оглед на взаимно признаване на решения за акредитация и степени [1], и работи за гарантиране на лоялна конкуренция между агенциите за акредитация.

Второто ниво на системата за акредитация се състои от конкретните агенции за акредитация [2]. Само агенции, които са акредитирани от Акредитационния съвет, имат право да акредитират специалности. Висшите учебни заведения са свободни да избират агенцията, която да акредитира техните специалности. Освен това те могат да изберат да получат допълнителна акредитация за определена специалност от международна агенция за акредитация, за да отбележат това като допълнителен елемент за качество.

**Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW**

Акредитационният съвет е сертифицирал десет агенции за акредитация (осем немски, една австрийски и една швейцарска). Те са активни или на регионално ниво (например в една или повече, но не всички германски провинции) и след това акредитират програмите по всички предмети и дисциплини, или извършват акредитация във всички германски институции за висше образование, но след това се специализират да акредитират само определени тематични области и дисциплини. Правният статут на тези агенции варира, но повечето са организации с нестопанска цел.

Има интензивен дебат между участниците в областта на немското акредитиране дали твърде сложната програмна акредитация трябва да бъде заменена от институционална, наречена "процесна акредитация", която се ръководи от принципа дали институцията като цяло има адекватна и добре функционираща система за управление на качеството. Ако това може да бъде потвърдено в процеса на акредитация, тогава институцията е автономна да създаде желаната степен на обучение. [3]

Външно оценяване

От 1994 г. са създадени различни структури, които да поддържат и двата формата – вътрешно и външно оценяване, и сега те обхващат висшите учебни заведения във всички 16 провинции. В своята резолюция относно осигуряване на качеството на обучението във висшите учебни заведения от септември 2005 г. КМК дефинира основните елементи на една последователна система за управление на качеството, обхващаща всички аспекти на висшите учебни заведения чрез комбиниране на различни мерки и процедури за осигуряване на качеството. Както на нивото на институциите за висше образование, така и на министерско ниво съществува международно сътрудничество за разработване и прилагане на мерки за оценяване. Такива мерки и процедури включват оценяване, което се отнася до определени индикатори и определя индивидуални средства (например, комбинация от вътрешно и външно оценяване, участие на студенти и дипломанти). [4]

Външното оценяване обикновено е под формата на партньорски проверки, приключващи с окончателни доклади. Те се извършват от компетентни експерти от други висши учебни заведения, от научно-изследователски институции или от представители на бизнеса и се повтарят на различни интервали. Отчетите за изпълнението на резултатите от оценяването на курсовете на някои висши учебни заведения са на разположение. Резултатите от оценяването все повече се вземат предвид от провинциите като база за разпределяне на ресурсите между институциите за висше образование. [4]

Разработване на нови програми

По традиция новосъздадените специалности в германските висши учебни заведения, включително правилата за обучение и изпитване, трябва да бъдат одобрени от отговорното държавно министерство. С възприемането на Болонския процес министерствата осъзнаха, че е невъзможно да одобряват нови специалности бързо и с необходимото качество и управляващи ресурси, когато всички учебни програми трябва да бъдат променени съгласно новата структура и за всяка традиционна специалност трябва да бъдат създадени най-малко две нови (бакалавърска и магистърска) програми.

В решението си за въвеждане на процедури за акредитация за новосъздадените специалности съгласно диференцираната структура на бакалавърска и магистърска степен КМК подчерта функционалното разделяне на държавно одобрение и акредитация. Отговорните министерства продължават да запазват правата си да одобряват всяка нова учебна програма по отношение на три аспекта: (а) да гарантират, че новосъздадената програмата има достатъчно ресурси; (б) съвместимост на новата програма с плана за висше образование на съответната провинция; (в) спазване на структурните правила и разпоредбите на провинцията. И докато провинцията продължава да одобрява ресурси и правни въпроси, целта на акредитацията е да се гарантират стандарти по отношение на академичното съдържание, поддръжка на структурните насоки и обуславяне на професионалната приложимост на степента. С това се цели да се гарантира качеството в условията на международна конкуренция и да се създава възможност за международно сътрудничество. Спазването на структурните изисквания е предпоставка за акредитация на курса. Те са в основата на процеса на акредитация. Държавното законодателство определя в каква степен акредитацията е предпоставка за държавно одобрение на нов курс. Това по същество се извършва от външна партньорска проверка. [4] [1]

Промени в съществуващи програми

Курсовете за обучение периодично се акредитират. В съответствие с принципите за бъдещото развитие на осигуряване на качеството за всички провинции и институции за висше образование (*Grundsätze für die künftige Entwicklung der länder- und hochschulübergreifenden Qualitätssicherung*), приети от КМК през 2002 г., системата на акредитация трябва да се приложи за всички курсове на обучение. [4]

Влияние на студентите върху съдържанието на програмите

Във вътрешното и външно оценяване могат да бъдат включени студенти и дипломирани. Оценяването на научната и преподавателската дейност е предвидено в сектора на висшето образование с поправката на Рамковия закон за висшето образование от 1998 г. Вътрешното оценяване се отнася до качеството на научните изследвания и обучението, както и правилното изпълнение на функциите на висшето учебно заведение. То се състои от систематично преглеждане и анализ на преподаването и учебните занимания, като се взема предвид научно-изследователската работа, извършена от отделните катедри или факултета, и завършва с писмен доклад.

С Пакта за качеството на преподаване (*Qualitätspakt Lehre*) на Федерацията и на провинциите, през 2010 г., стартира програма за подпомагане, която има за цел да подобри рамковите условия за преподаване във висшите учебни институции, например в областта на отношението студент/преподавател, и да подкрепи институциите за висше образование с по-нататъшни мерки, за да се гарантира качеството на преподаване като непрекъснато обучение на преподавателския състав или създаването на системи за управление на качеството на преподаване. [5]

През юни 2007 г. провинциите започнаха „Офанзива за постижения в преподаването“ (*Qualitätsoffensive exzellente Lehre*). През март 2008 г. КМК, *Stifterverband für deutsche*

Wissenschaft и агенцията за иновации в бизнеса на Германската система за наука обявиха "Конкурс за постижения в преподаването" (*Wettbewerb exzellente Lehre*) за награждаване и насърчаване убедителни концепции, разработени от университетите, приравнените на тях висши учебни заведения и *Fachhochschulen* за разработването на стратегии в преподаването и ученето. За конкурса е предвидено финансиране на обща стойност 10 милиона евро.

Чрез предоставяне на ресурси за изпълнение и проучвания на удовлетвореността на студентите са вкарани допълнителни средства, въпреки че често им липсва силата сериозно да променят или да подобрят качеството на преподаване. [6]

Влияние на индустрията върху съдържанието на програмата

Външното оценяване обикновено е под формата на партньорски проверки, т.е. те се извършват от компетентни експерти от други висши учебни заведения, научно-изследователски институции или бизнес обществото. [4]

Студенти с увреждания/специфични нужди /неконвенционални нужди

Повечето германски университети предлагат малка или никаква техническа или лична подкрепа. Те рядко са оборудвани за обслужване на студенти с увреждания без външна помощ. [10]

Допълнителна информация може да се намери в раздела "Управление на информацията".

Мобилност и процеси на учене през целия живот

Висшите учебни заведения и други образователни институции предлагат продължаващо академично образование в няколко различни форми – от индивидуални курсове до програми, продължаващи няколко години и водещи до получаване на образователна степен. До участие се допускат не само хора, които вече са завършили висше образование, но и такива, които отговарят на условията за допускане и по друг начин. Продължаващото академично образование служи за развитие на собствения потенциал на хората, за да си осигурят работните места и кариера в рамките на ученето през целия живот и е решаваща предпоставка за превръщането на научните изследвания в иновации и заетост. То укрепва позицията на Германия като индустриална нация. [7]

В допълнение към курсовете, които водят до първа степен, освен следващите ги магистърски курсове, има курсове за следдипломно обучение (по-нататъшно обучение, допълващи и довършителни курсове) с продължителност от 2 до 4 семестъра, които или се основават на първата степен и осигуряват професионални умения, повишават и затвърждават специализацията, или се провеждат паралелно с различен курс на обучение. Курсовете за следдипломна квалификация обикновено се приемат веднага след първата степен курса на обучение или по същото време.

В интернет се предлага преглед на обхвата на специални университетски курсове, осигурени от Конференцията на ректорите на германските висши училища (*Hochschulrektorenkonferenz* - HRK) (www.hochschulkompass.de).

**Project funded by the EU Lifelong Learning Programme
Project Reference No. 527877-LLP-1-2012-1-UK-ERASMUS-ENW**

По отношение на мобилността най-голямата финансираща организация в света, посветена на международния академичен обмен (DAAD), насърчава студенти и научни работници с увреждания или хронични заболявания да проведат част от академичните си програми в чужбина, да подобрят своите познания по чужд език и да поддържат международни контакти. За да се гарантира правото на равен достъп до възможности за обучение и научни изследвания в чужбина на хората с увреждания или хронично болни стипендианти, DAAD може да покрие при поискване до 10 000 евро за допълнителни разходи, които са резултат от увреждане или хронично заболяване и не са обхванати от други източници за финансиране. DAAD индивидуално оценява и определя размера на тези допълнителни разходи при поискване. Тези разпоредби се прилагат за финансиране както на индивидуални програми, така и на проекти към DAAD. DAAD не предлага специални стипендии за хора с увреждания или хронично болни студенти или изследователи. Подобно на всички останали, те трябва да кандидатстват за някоя от редовните програми за финансиране, предлагани от DAAD. Кандидатурите се преглеждат от комисия за подбор, която отпуска стипендии на базата на професионални критерии, от които един от най-важните е академичната квалификация на кандидата. [8]

Като правило, чуждестранните студенти с увреждания не получават никаква помощ от германската държава, за да покрият допълнителните си разходи. Затова е особено важно студентите с увреждания от чужбина да изяснят и осигурят финансирането си предварително. Стипендиите обикновено не покриват допълнителните разходи, направени поради увреждане! Участниците в програмите на ЕС за обмен могат да кандидатстват за помощи за специфични допълнителни потребности. [9]

Управление на информацията

8% от студентите се чувстват засегнати от увреждания или хронични заболявания. Студентите с увреждания по-често прекъсват образованието си (20%), променят специалността си (23%), по-често търсят консултантски услуги. [10] [11] На този фон 38 студентски организации за услуги Studentenwerke предлагат конкретни консултантски услуги за студенти с увреждания, особено в социално-правните въпроси. Deutsches Studentenwerk (DSW) е немската национална асоциация на всички организации за студентски услуги (STW) в Германия. DSW е надпартийна организация с нестопанска цел, насърчаваща и развиваща услугите за студенти в Германия. Във всеки университетски град в Германия има една местна STW, предоставяща услуги на студентите от всички висши училища в района. 58-те местни STWs изпълняват обществени отговорности, свързани с икономическа, социална, здравна и културна подкрепа на всички студенти.

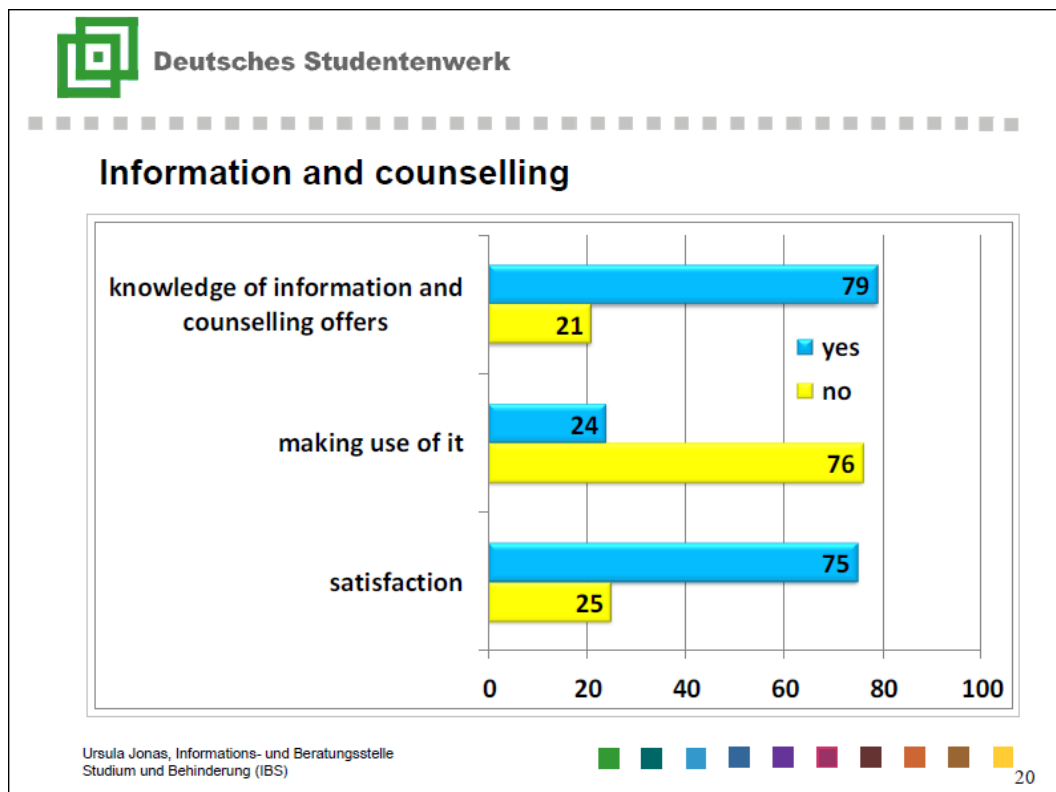
53 STWs предлагат настаняване за студенти с увреждания и 9 STWs – специфична техническа подкрепа. В своята работа регионалните STWs са подкрепени от информационния център за студенти с увреждания, разположен в STW. [12]

В почти всички университети и в много STWs има оторизирани представители за интересите на студентите с увреждания и хронични заболявания. Те предоставят информация за всички въпроси, свързани с университета, например за компенсирание на възможните неудобства в правилата за обучение и изпитване и за лесен достъп до

университетските сгради. [10] [11] Те също така предлагат консултации по телефон, електронна поща или Skype, така че студентите не е необходимо да се срещат с тях лично.

Според едно скорошно проучване [13] бъдещите предизвикателства от студентска гледна точка се отнасят до:

- Да се представят информацията и консултациите по-привлекателно за всички студенти с увреждания
- Членовете на институциите за висше образование да станат по-чувствителни към нуждите на студентите с увреждания
- Да се квалифицират преподавателите за приобщаващо преподаване
- Да се работи за по-добра достъпност на сградите и комуникация

Източници:

[1] Schade, Angelika (2005): „Der Akkreditierungsrat“. In: Bretschneider, Falk, Wildt, Johannes (eds.) (2005): Handbuch Akkreditierung von Studiengängen. Eine Einführung für Hochschule, Politik und Berufspraxis. Bielefeld: Bertelsmann, S. 125-130

- [2] Kehm, Barbara M. (2005): „Akkreditierungsagenturen in Deutschland“. In: Bretschneider, Falk, Wildt, Johannes (eds.) (2005): Handbuch Akkreditierung von Studiengängen. Eine Einführung für Hochschule, Politik und Berufspraxis. Bielefeld: Bertelsmann, S. 131-144
- [3] Kehm, Barbara M. (2013): The German System of Quality Assurance and Accreditation in Higher Education
- [4] KMK (2013): The Education System in the Federal Republic of Germany 2011/2012 A description of the responsibilities, structures and developments in education policy for the exchange of information in Europe,
http://www.kmk.org/fileadmin/doc/Dokumentation/Bildungswesen_en_pdfs/dossier_en_ebook.pdf
- [5] Quality Pact for Teaching - championing ideal study conditions,
<http://www.bmbf.de/en/15375.php>
- [6] Excellence Initiative for Cutting-Edge Research at Institutions of Higher Education,
<http://www.bmbf.de/en/1321.php>
- [7] Continuing Academic Education, <http://www.bmbf.de/en/349.php>
- [8] Mobility with a disability, <https://www.daad.de/der-daad/unsere-mission/en/29151-mobility-with-a-disability/>
- [9] Students with disabilities, http://www.internationale-studierende.de/en/prepare_your_studies/studying_in_germany/students_with_disabilities/
- [10] BEST- Studying with Impairments Special Survey on the situation of students with disabilities and chronic diseases in Germany,
http://www.best-umfrage.de/PDF/36_Studying-with-Impairments-DIN_A3_0.pdf
- [11] Studying with impairments in Germany - A 2011 survey of the situation for students with a disability or chronic illness,
http://www.studentenwerke.de/sites/default/files/34_english_summary.pdf
- [12] Catalogue of good practices in Social Dimension implementation in Higher Education – Germany : Good practices in Social Dimension implementation in Higher Education,
<http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=244>
- [13] Ursula Jonas, National Centre of Competence for the Inclusion of Students with Disabilities/Deutsches Studentenwerk): Experiences from Higher Education in Germany, European Agency Bi-Annual Meeting 6 November 2014, Berlin, <http://www.uni-frankfurt.de/53397325/Experiences-from-Higher-Education-Germany.pdf>